

RĪGĀ

2020. gada 25. novembrī
Nr. 1-23/211_e

Aizsardzības ministrijai
Finanšu un kapitāla tirgus komisijai
Finanšu izlūkošanas dienestam
Saeimas Ārlietu komisijai
Visiem adresātiem paziņošanai e-adresē

Informācijai:
Latvijas Valsts prezidentam
Latvijas Republikas Ministru prezidentam
Saeimas Aizsardzības, iekšlietu un korupcijas novēršanas komisijai
Saeimas Tautsaimniecības, agrārās, vides un reģionālās politikas komisijai
Ģenerālprokuroram
Finanšu ministrijai
Ekonomikas ministrijai
Tieslietu ministrijai
Visiem adresātiem paziņošanai e-adresē

Latvijas Tirdzniecības un rūpniecības kamerai
info@chamber.lv
Latvijas Drošības un aizsardzības industrijas federācijai
lddk@lddk.lv

Par nepieciešamajiem pasākumiem finanšu pakalpojumu pieejamības nodrošināšanai aizsardzības industrijas uzņēmumiem

Latvijas Finanšu nozares asociācija (turpmāk – Asociācija) pateicas Aizsardzības ministrijai, Finanšu un kapitāla tirgus komisijai, Finanšu izlūkošanas dienestam, kā arī visām citām institūcijām par iesaisti un sadarbību, lai risinātu jautājumus saistībā ar finanšu pakalpojumu sniegšanu uzņēmumiem, kas darbojas aizsardzības industrijā.

Asociācijas ikdienas darbības mērķa sasniegšanai, uzlabot uzņēmējdarbības un finanšu pakalpojumu vidi Latvijā, kā arī veicināt Latvijas finanšu nozares starptautisko reputāciju un konkurētspēju, izšķiroša ir gan mērķtiecīga sadarbība ar valsts, nevalstiskā sektora un citu nozaru partneriem, arī izpratne minēto partneru starpā par kopīgo atbildību finanšu sistēmas stabilitātes un drošas darbības garantēšanā.

Līdzās Latvijas finanšu sistēmas drošības garantēšanai, kurai arī ir kritiska nozīme valsts nacionālās drošības nodrošināšanā, Asociācija izprot un pilnībā atbalsta valsts noteiktos pasākumus un izvirzītos mērķus valsts aizsardzības nodrošināšanai. Izprotot identificētās

problēmas attiecībā uz finanšu pakalpojumu pieejamību kopumā, tātad arī attiecībā uz aizsardzības industrijas uzņēmumiem, Asociācija ir sagatavojusi un nosūtījusi atbildīgajām institūcijām priekšlikumus nepieciešamajiem pasākumiem samērīgas pieejas nostiprināšanai, izpildot noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas (turpmāk – NILL) novēršanas prasības.¹ Vienlaikus Asociācija vērs uzmanību, ka bez visu iesaistīto izpratnes par kopīgo atbildību NILL terorisma un proliferācijas finansēšanas (turpmāk – NILLTPF) novēršanā, kā arī starptautisko un nacionālo sankciju ievērošanā, ir apgrūtināta (atsevišķos gadījumos pat nav iespējama) plaša modernu, nepieciešamo finanšu pakalpojumu pieejamība uzņēmējdarbībai un tās izaugsmei.

Ievērojot minēto, Asociācija izsaka pateicību par produktīvo diskusiju starp Aizsardzības ministrijas, Finanšu un kapitāla tirgus komisijas, Finanšu izlūkošanas dienesta un Asociācijas pārstāvjiem 2020. gada 28. oktobrī, kuras ietvaros nebija domstarpību **par šādu pasākumu īstenošanas nepieciešamību:**

1. Veidojams kontaktpunkts finanšu nozares jautājumiem Aizsardzības ministrijas komersantu licencēšanas organizācijas ietvaros;

2. Attīstāma ciešāka sadarbība un informācijas apmaiņa starp Militārās izlūkošanas un drošības dienestu, Satversmes aizsardzības biroju un Finanšu izlūkošanas dienestu aizsardzības industrijas pārraudzībai, ciktāl tas iespējams, sniedzot regulāru atgriezenisko saiti arī finanšu industrijai, lai nodrošinātu ātrāku un caurspīdīgāku aizsardzības industrijas klientu apkalpošanu;

3. Organizējams tiešsaistes forums, piedaloties kredītiestāžu pārstāvjiem un aizsardzības industrijas uzņēmumiem, kura ietvaros pārrunājamas kredītiestāžu izvirzītās prasības, to mērķis un būtība, kā arī aizsardzības industrijas uzņēmumu darbības specifika, praksē konstatētās problēmas un neatbilstības kredītiestāžu prasībās, lai veidotu savstarpēju dialogu un novērstu, iespējams, nepamatotos un neproporcionālos šķēršļus;

4. Veicināma laba pārvaldība, uzņēmējdarbības caurspīdīguma standartu stiprināšana, kā arī finanšu stabilitāte aizsardzības industrijas uzņēmumos, tajā skaitā izvērtējot sadarbību ar ārzonu valstīs un teritorijās reģistrētiem uzņēmumiem, lai nodrošinātu ātrāku un plašāku kredītiestāžu sniegto pakalpojumu pieejamību;

5. Izveidojams Latvijas aizsardzības industrijas “balto” uzņēmumu saraksts – Nacionālo bruņoto spēku apgādes drošībai un nepārtrauktībai sevišķi būtiski militārie ražotāji;

6. Veicināma aktīvāka Finanšu izlūkošanas dienesta sadarbības koordinācijas platformas izmantošana operatīvai jautājumu risināšanai par situācijām, kurās iesaistīti aizsardzības industrijas uzņēmumi;

7. Uzlabojama kredītiestāžu komunikācija ar klientiem, nostiprinot skaidru izpratni par kredītiestādes tiesībām atklāt klientam informāciju par konstatētajām nepilnībām, iztrūkstošās informācijas būtību²;

8. Novēršamas formālās, nesamērīgās regulatīvās prasības Finanšu un kapitāla tirgus komisijas noteikumos, ļaujot kredītiestādēm pēc būtības piemērot riskos balstītu pieeju sadarbībā ar to klientiem, tajā skaitā aizsardzības industriju³.

Papildus minētajiem pasākumiem, Asociācija pievērš uzmanību, ka izprotot notikušo neatgriezenisko pārmaiņu NILLTPF novēršanas prasībās radīto ietekmi, jau kopš 2019. gada

¹ https://www.financelatvia.eu/wp-content/uploads/2020/10/pasakumi_samerigai_NILLN_prasibu_izpildei.pdf

² Priekšlikums ietverts arī Asociācijas priekšlikumu 3. punktā https://www.financelatvia.eu/wp-content/uploads/2020/10/pasakumi_samerigai_NILLN_prasibu_izpildei.pdf

³ Priekšlikums ietverts arī Asociācijas priekšlikumu 5. punktā https://www.financelatvia.eu/wp-content/uploads/2020/10/pasakumi_samerigai_NILLN_prasibu_izpildei.pdf

noģales ir vairākkārtīgi kā ar Aizsardzības ministriju, tā arī ar drošības un aizsardzības industrijas uzņēmēju pārstāvjiem tikusies un pārrunājusī nepieciešamos uzlabojumus. Tie tika identificēti kā kārtībā, kādā Latvijas valsts iestādes (t. sk. Aizsardzības ministrija) kontrolē stratēģiskas nozīmes preču apriti un ar to saistīto uzņēmējdarbību, kas šobrīd vērtējama kā ne visos aspektos pilnvērtīgi funkcionējoša, tā attiecīgo uzņēmumu iekšējās kontroles sistēmās, kuras, neskatoties uz to, ka uzņēmumi nereti nodrošina stratēģiskās nozīmes preču apriti, pat neaptver starptautisko sankciju attiecībā uz stratēģiskās nozīmes preču apriti ievērošanas nodrošināšanu. Norādāms, ka kamēr minētie uzlabojumi netiks veikti, pieejamība finanšu pakalpojumiem var būt apgrūtināta ievērojot minētās nozares starptautiski atzītos paaugstinātos riskus, kuri šobrīd pašos aizsardzības industrijas uzņēmumos netiek adekvāti identificēti, pārvaldīti un tādējādi arī mazināti.

Nemot vērā minēto, Asociācija pateicas Aizsardzības ministrijai par virzītajiem grozījumiem Stratēģiskas nozīmes preču aprites likumā (Nr. 778/Lp13)⁴ (turpmāk – Grozījumi), kas arī paredz papildus pārbaužu veikšanu Aizsardzības ministrijai izsniedzot speciālo atļauju komercdarbībai ar Eiropas Savienības Kopējā militāro preču sarakstā minētajām precēm (turpmāk – licence). Vienlaikus Asociācija norāda, ka piedāvātie Grozījumi nav pilnīgi un rezultātu var nesasniegt, jo licencēšanas procesa ietvaros vēlprojām nav paredzēta attiecīgo uzņēmumu patieso labuma guvēju noskaidrošana un pārbaude, kā arī garantijas, ka tiek ievērotas starptautiskās un nacionālās sankcijas. Asociācija vērš uzmanību, ka NILLTPF novēšanas likuma ietvaros tā 3. pantā minētajiem likuma subjektiem, ieskaitot kredītiestādes, ir jāveic kā savu klientu, tā to darījumu izpētes pasākumi. Klienta un tā darījumu izpēte aptver arī tādu specifisku aspektu vērtēšanu kā klienta saistība ar augsta riska jurisdikcijām, klienta un tā patieso labuma guvēja līdzekļu un labklājības izcelsme un citus aspektus. Šobrīd NILLTPF novēšanas likuma ietvaros veikto pārbaužu apjoms, kas noteikts privātpersonām ir ievērojami plašāks nekā Aizsardzības ministrijai noteiktais Stratēģiskas nozīmes preču aprites likumā, tajā skaitā attiecībā uz uzņēmumu patieso labuma guvēju pārbaudi. Asociācijai no atbildības un būtiskuma perspektīvas nešķiet pietiekami pamatota tāda NILLTPF novēšanas sistēma, kas paredz, ka privāto tiesību subjektiem virknē gadījumu sadarbība un turpmāka pakalpojumu sniegšana būtu jāaptur, savukārt, Aizsardzības ministrijai tādu pat apstākļu esamība neliegtu izsniegt licenci. Publiskajām institūcijām būtu līdzvērtīgi jāizturas pret iespējamu sadarbību ar personām, kas iesaistītas NILLTPF, un jānodrošina tāda licencēšanas procedūra, kas pēc iespējas samazina kā šādu situāciju iestāšanās iespējamību, tā iespējamu starptautisko un nacionālo sankciju režīma apiešanu. Norādāms, ka patiesie labuma guvēji ir personas, kuras galarezultātā kontrolē attiecīgos uzņēmumus, nosaka to darbību, līdz ar to vērtējot licences piešķiršanas iespēju ir kritiski svarīgi izvērtēt attiecīgās personas. Norādāms, ka noskaidrot un pārbaudīt patiesos labuma guvējus jau ir jebkuras publiskās institūcijas pienākums publisko iepirkumu procedūru ietvaros, tā arī jau norādīto NILLTPF novēšanas likuma 3. pantā minēto privātpersonu, kas aptver kā kredītiestādes, tā ārpakalpojuma grāmatvežus un citus pakalpojumu sniedzējus, atbildība, līdz ar to norādītais par kompetences neesamību šajā jautājumā nav atbilstošs. Ievērojot minēto, Asociācija aicina **papildināt Grozījumus vismaz ar atbilstošu licencējamo uzņēmumu patieso labuma guvēju pārbaudi**, lai neradītu šaubas par to, ka Aizsardzības ministrijas licencētie uzņēmumi ir atbilstoši pārbaudīt un ir novērsta tādu personu piekļuve attiecīgajai industrijai, kuras ir, piemēram, sankcionētas personas vai kuru iepriekšējā sodāmība, darbība un reputācija rada pamatotas šaubas par to, ka uzņēmums tiešām tiks izmantots tikai godprātīgiem mērķiem un neradīs draudus kā starptautiskajai tā nacionālajai drošībai.

Tāpat Asociācija lūdz Aizsardzības ministriju informēt vai šobrīd izsniedzot Licences tiek atbilstoši ievērots Starptautisko un nacionālo sankciju likums un praksē veiktās pārbaudes ir

⁴ [https://titania.saeima.lv/LIVS13/saeimalivs13.nsf/webAll?SearchView&Query=\(\[NumberTxt\]=778/Lp13\)&SearchMax=0&SearchOrder=4](https://titania.saeima.lv/LIVS13/saeimalivs13.nsf/webAll?SearchView&Query=([NumberTxt]=778/Lp13)&SearchMax=0&SearchOrder=4)

pietiekamas, lai Licences nebūtu iespējams saņemt un sistēmai nepieklūtu personas, tajā skaitā komersantu patiesie labuma guvēji, kurām noteikti stratēģiskās nozīmes preču un citu preču aprites ierobežojumi.

Asociācija izsaka atzinību un aicina citas industrijas sekot Latvijas Drošības un aizsardzības industrijas federācijas piemēram, apstiprinot Finanšu atbilstības vadlīnijas nozarei, nosakot tajā vienotus finanšu atbilstības standartus⁵. Šādu **vadlīniju esamība, to ievērošana praksē, ievērošanas neatkarīga pārbaude (audits), par ko arī kredītiestādēm jābūt iespējai pārliecināties, viennozīmīgi ir liels solis pretim labākai korporatīvai pārvaldei pašos uzņēmumos un līdz ar to arī arvien plašākai finanšu pakalpojumu pieejamībai tiem.**

Asociācija atkārtoti pateicas iesaistītajām institūcijām par iniciatīvu risinājumu rašanā, konstruktīvo diskusiju un sadarbību kopīgās drošības stiprināšanā, kā arī pauž gatavību iesaistīties identificēto pasākumu īstenošanā, lai būtu iespējams pastāvīgi uzlabot un dažādot aizsardzības industrijai piedāvātos finanšu pakalpojumus.

Ar cieņu

valdes loceklis

Jānis Brazovskis

ŠIS DOKUMENTS IR ELEKTRONISKI PARAKSTĪTS AR
DROŠU ELEKTRONISKO PARAKSTU UN SATUR LAIKA ZĪMOGU

Laima Letiņa, laima.letina@financelatvia.eu

⁵ <http://federacija.lv/lv/finansu-atbilstibas-vadlinijas>